

PODOBE USTVARJALNOSTI DR. ZMAGE KUMER

Spominska soba in publikacija

»Ribniška dolina je tako postala drugič moja« – tako je dr. Zmaga Kumer zapisala ob izidu knjige o Ribniški dolini. Morda bi ob odprtju spominske sobe in strokovne knjižnice v Rokodelskem centru Ribnica dr. Kumrova dejala, da je Ribniška dolina še poslednjič postala ponovno njena. Hkrati pa ne gre le za intimno vrnitev. Z bogatim delom svoje zapuščine se je dr. Zmaga Kumer v Muzeju v Ribnici februarja 2013 odprla vsem, ki stopijo v njeno spominsko sobo in tako spoznavajo ne le njeno življenjsko nit in njeno obsežno etnomuzikološko delo, pač pa spominska soba s strokovno knjižnico ponuja možnost za premisleke o novih poteh na tem širokem folklorističnem, muzikološkem, etnološkem, slavističnem, antropološkem področju.

Z nekakšno prefinjeno, delovno umirjenostjo, kakršno lahko povezujemo z dr. Kumrovo, nas napolni tudi prostor, kjer sta predstavljena njeno življenje in delo. Bogata strokovna knjižnica, ki jo je Zmaga Kumer kot zapuščino poklonila Muzeju Ribnica, je bila osnova za razstavo, poleg knjižnice pa je dr. Anton Štrukelj podaril lepo število osebnih predmetov.

Spominsko razstavo dopolnjuje publikacija *Podobe ustvarjalnosti dr. Zmage Kumer, vtisnjene v razkrivanje pesemskega izročila* (2013). Razstavo in publikacijo sta vsebinsko zasnovali dr. Marija Klobčar, višja znanstvena sodelavka in docentka za folkloristiko in mitologijo, zaposlena v Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU, in Polona Rigler Grm, direktorica Javnega zavoda Rokodelski center Ribnica. Avtorica besedila je dr. Marija Klobčar, gradivo, objavljeno v publikaciji je iz Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, Muzeja Ribnica in Nadškofijskega arhiva Ljubljana. Publikacijo, ki je dvojezična (slovenščina in angleščina), je oblikovala Mateja Goršič, pri oblikovanju spominske sobe je poleg Goršičeve sodelovala še arhitektka Nataša Štrukelj.

Izbrana zunanja podoba publikacije daje slutiti, da ne gre za klasičen razstavní katalog, da gre za nekaj več med notami, violin-skimi ključi, listi in viticami, ki se zlivajo v drevo življenja. Sama sem publikacijo prejela v dar – in ko sem knjižico izza lepih platnic razprla – sem na dušek prebrala njeno vsebino do zadnje pike. Dr. Marija Klobčar nas namreč z njej lastnim žlahtnim prepletanjem misli in besed popelje po poteh življenja in dela dr. Zmage Kumer, etnomuzikologinje, raziskovalke in znanstvene svetnice v Glasbenonarodopisnem inštitutu ZRC SAZU.

Zmaga (Zmagica) Kumer, hči učiteljice in davčnega uradnika, se je rodila 24. aprila 1924 v Ribnici. Tu je preživela otroštvo, v Celju je kot gimnazijka preživela 2. svetovno vojno, v Kočevju pa je kot maturantka končala gimnazijo. Nadaljevala je s študijem slavistike in po diplomi še s študijem na folklorno-zgodovinskem oddelku Akademije za glasbo. Leta 1955 je doktorirala s temo *Slovenske prireditve srednjeveške božične pesmi*, že pred tem, leta 1948, je kot študentka začela delati in Glasbenonarodopisnem inštitutu in se posvečati vsem področjem etnomuzikologije. Njena razvejena in plodna delovna pot šteje okrog 450 naslovov raznih del in 37 samostojnih knjižnih izdaj. V publika-

ciji *Podobe ustvarjalnosti* so njena najpomembnejša dela predstavljena sistematično, v pričujočem prispevku jih omenjamo le nekaj.

Na pobudo Zmage Kumer je začela izhajati zbirka *Slovenske ljudske pesmi*, znanstveno-kritična izdaja vseh doslej znanih slovenskih ljudskih pesmi z napevi, kot nadgraditev Štrekljeve zbirke *Slovenske narodne pesmi*. Po njeni zaslugi smo Slovenci med prvimi dobili tudi izčrpen pregled pripovednega pesniškega izročila v velikem slovensko-nemškem delu *Vsebinski tipi slovenskih pripovednih pesmi* (1974), petje in pesem je vpleta v koledarsko leto in življenjski krog v monografskem delu *Pesem slovenske dežele* (1975). Zbirko *Ljudske pesmi Koroške* (med 1986 in 1998) je namenila posamičnim delom Koroške, ki ji je bila posebej ljuba in kamor je vrsto let redno zahajala. Po upokojitvi je z delom nadaljevala, izdala je več monografskih predstavitev pesemskega izročila, od zbirke slovenskih ljudskih pesmi o Mariji, *Lepa si, roža Marija* (1988), do mrliških pesmi v zbirki *Ena urca bo prišla* (2003). Pripravila je zelo odmevni pesmarici slovenskih ljudskih pesmi *Eno si zapojmo* (1995) in *Še eno si zapojmo* (1999). Zaokrožen pogled svojih spoznanj je strnila v monografiji *Slovenska ljudska pesem* (2002). Ukvarjala se je tudi z raziskavami godčevstva, njeno zadnje večje tovrstno delo je *Ljudska glasbila in godci na Slovenskem* (1983) in predelano v nemškem jeziku *Die Volksmusikinstrumente in Slowenien* (1986). V zadnji zbirki dr. Kumrove, *Delo in ljudska pesem na Slovenskem* (2006), je, kot navaja Klobčarjeva, simbolično združila delo in ljudsko pesem, ki sta zaznamovala vse njeno življenje. Poleg nekaj naštetih in še številnih neomenjenih del, je dr. Zmaga Kumer opravila tudi tisto redoljubno delo popisovanja in klasificiranja gradiva, delo, ki navzven ni vidno, je pa izjemno pomembno za vsa nadaljnja raziskovanja. Dr. Kumrova je sodila v krog generacije zelo redoljubnih in svojemu delu predanih ljudi, ki jih prek rokopisno natančno popisanih registrov in različnih kartotek poznamo tudi po drugih raziskovalnih in muzejskih ustanovah, tudi v Slovenskem šolskem muzeju. To je omogočilo naslednjim rodovom možnost hitrejšega in kakovostnejega dela in raziskovanja. Je morda Zmagi Kumer redoljubnost privzgojila njena mama – učiteljica Josipina - Fina Kumer, saj je bila ena pomembnih nalog učiteljic v preteklosti vzgoja otrok v natančnosti, vestnosti in redoljubnosti? Vsekakor je Zmaga Kumer nadaljevala ali, bolje, nadgradila pot svoje mame, saj se je ukvarjala tudi s pedagoškim delom: kot predavateljica na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, nekaj let še na Akademiji za glasbo, kot profesorica je gostovala tudi v Innsbrucku, v Münchnu, Sarajevu.

Njeno predano in razvejeno delo ni ostalo prezrto. Poleg slovenskih nagrad – Zoisova za življenjsko delo (1998), Murkovo priznanje (1989), Štrekljeva nagrada (2003) – je leta 1992 prejela tudi ugledno mednarodno priznanje, Herderjevo nagrado. Med vsemi priznanji in nagradami so ji bila posebej draga drobna priznanja preprostih ljudi, še posebej »njenih« iz Ribniške doline,

* Mag. Marjetka Balkovec Debevec, univ. dipl. etnol. in prof. zgod., muzejska svetnica, Slovenski šolski muzej, 1000 Ljubljana, Plečnikov trg 1, marjetka.balkovec@guest.arnes.si.

Delovna miza dr. Zmage Kumer; detajl z razstave.
Foto: Mitja Ilc, Ribnica, september 2013 (Muzej Ribnica, Fototeka).

Razstavni panoji in v ozadju domača knjižnica dr. Zmage Kumer; detajl z razstave.
Foto: Mitja Ilc, Ribnica, september 2013 (Muzej Ribnica, Fototeka).

kjer je leta 1992 postala tudi častna občanka Ribnice. Rojstni Ribnici je že leta 1968 poklonila veliko in pomembno delo *Ljudska glasba med rešetarji in lončarji v Ribniški dolini*, s sodelavci Glasbenonarodopisnega inštituta pa je po upokojitvi pripravila še zgoščenko *Od Ribnice do Rakitnice* (2003).

Spominska zbirka dr. Zmage Kumer (1924–2008) v ribniškem muzeju združuje tri prepletene zgodbe. Del razstave predstavljajo bogata strokovna knjižnica, delovni prostor in vrtljivi panoji, na katerih sta predstavljeni njeni življenjska in raziskovalna pot. Razstavni panoji hkrati tudi diskretno zapirajo prostor. Na razstavi so simbolično predstavljeni njeni osebni predmeti – nakit, raziskovalni pripomočki, zbirke glasbil. Majhno muzejsko predstavitev bogati predstavitev njenih objav. Muzejski prikaz sklepa tretja zgodba, povezana z rezultati njenega dela in hkrati s pesemskim izročilom Ribnice in njenih ljudi. Obiskovalcu so z

dotikom na zaslon na voljo zvočni zapisi s pesmijo in glasbo – še eden od stikov, ki združuje Zmago Kumrovo z dediščino njenega kraja, s katero je bila vseskozi tiho povezana.

Tisti, ki so dr. Zmago Kumer osebno poznali, bi razstavni predstavitvi dodali le še drobec – listič na pisalni mizi, z vestno zapisanimi nalogami za teden, mesec, leto ... Ko so bile vse naloge opravljene, je mesto na pisalni mizi našel nov, vestno popisan listič.

Spominska zbirka dr. Zmage Kumer v Rokodelskem centru Ribnica vsekakor ponuja poleg prijetnega estetskega doživetja in spoznavanja s pesemskim izročilom Ribniške doline tudi pogled v življenje in delo pomembne raziskovalke. Prav bi bilo, da bi ga vsaj v najpomembnejših obrisih poznale tudi nove generacije etnologov in kulturnih antropologov, etnomuzikologov, muzeologov, slavistov.

